

Vissa motioner inom finansutskottets beredningsområde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet åtta motioner från allmänna motionstiden 2001 och en motion som väckts med anledning av 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100). Motionerna behandlar dels vissa jämställdhetsfrågor, dels vissa frågor som rör skatt på valutatransaktioner, betalkort i staten och finansiering av större infrastrukturinvesteringar.

Vad utskottet anför om den inriktning av jämställdhetspolitiken som finns i vårpropositionen och det arbete som pågår inom Regeringskansliet kring jämställdhetsfrågor samt kring strategierna för utformning, uppföljning och utvärdering av jämställd arbetsgivarpolitik både i den statliga förvaltningen och i övriga offentliga verksamheter bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

Utskottet föreslår beträffande betalkorten att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att myndigheterna tillhandahåller betalkort med personligt betalningsansvar till de anställda samt att undantag från denna huvudregel bör motiveras särskilt antingen i av myndigheterna utfärdade regler eller i beslutet i det enskilda fallet.

I betänkandet finns sju reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	5
Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken.....	5
Jämställdhet i arbetslivet	9
Skatt på valutatransaktioner.....	10
Betalkort i staten.....	11
Finansiering av större infrastrukturinvesteringar.....	13
Reservationer.....	15
1. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (m).....	15
2. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (kd).....	16
3. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (c).....	17
4. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (fp).....	18
5. Jämställdhet i arbetslivet – punkt 2 (mp).....	20
6. Skatt på valutatransaktioner – punkt 3 (m, fp).....	21
7. Finansiering av större infrastrukturinvesteringar – punkt 5 (m).....	21
Särskilda yttranden.....	24
1. Jämställdhet i arbetslivet – punkt 2 (fp).....	24
2. Skatt på valutatransaktioner – punkt 3 (kd).....	25
 Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	27
Motioner från allmänna motionstiden.....	27
Motion som väckts med anledning av proposition 2001/02:100	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om jämställdhetsaspekterna på den statliga arbetsgivarpolitiken och avslår motionerna

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 1,
2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 5,
2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 16 samt
2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (c)

Reservation 4 (fp)

2. Jämställdhet i arbetslivet

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi41 av Matz Hammarström m.fl. (mp) yrkande 2.

Reservation 5 (mp)

3. Skatt på valutatransaktioner

Riksdagen avslår motionerna

2001/02:Fi221 av Sten Tolgfors (m) samt
2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 4 och 5.

Reservation 6 (m, fp)

4. Betalkort i staten

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om användningen av betalkort i staten. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2001/02:Fi203 av Per Bill (m).

5. Finansiering av större infrastrukturinvesteringar

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi225 av Per-Richard Molén m.fl. (m).

Reservation 7 (m)

Stockholm den 30 maj 2002

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Anna Åkerhielm (m), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Tommy Waidelich (s) och Hans Hoff (s).

Utskottets överväganden

Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att det är angeläget att regeringens jämställdhetsmål fullföljs i den statliga arbetsgivarpolitiken. Vad utskottet anför om den inriktning av jämställdhetspolitiken som finns i vårpropositionen och det arbete som pågår inom Regeringskansliet kring jämställdhetsfrågor samt kring strategierna för utformning, uppföljning och utvärdering av jämställd arbetsgivarpolitik både i den statliga förvaltningen och i övriga offentliga verksamheter, bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Med detta föreslår utskottet att riksdagen avslår förslagen i motionerna.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (kd), 3 (c) och 4 (fp).

Motionerna

Kristdemokraterna begär i *motion A211* (yrkande 1) att regeringen snarast redovisar hur man skall öka kvinnorepresentationen bland myndighetschefer och ambassadörer. Motionärerna anser att regeringen inte tillämpat sina egna jämställdhetsdoktriner vid tillsättning av myndighetschefer och ambassadörer, vilket resulterar i fortsatt låga andelar kvinnor på ledande positioner i myndigheter och ambassader.

Centerpartiet förespråkar i *motion A212* (yrkande 5) en lönerevision i den statliga verksamheten i syfte att utjämna löneskillnader mellan likvärdigt arbete. Anledningen till en sådan lönerevision är enligt motionärerna de kraftiga löneskillnaderna mellan kvinnor och män anställda i den statliga sektorn även på de högsta befattningsnivåerna. Motionärerna anser vidare att man bör undersöka möjligheten att genomföra denna lönerevision i samarbete med Kommun- och Landstingsförbundet.

I *motion A228* (yrkande 16) förordar *Moderata samlingspartiet* att regeringen tillsätter en utredning om effekterna av den egna arbetsplanen för jämställdhet inom den offentliga förvaltningen. Man poängterar att regeringen i flera rapporter kritiserats för den ojämna könsfördelningen samt de kraftigt ökade löneskillnaderna inom statlig förvaltning i Sverige. Vidare ser motionärerna negativt på kvotering och positiv särbehandling av kvinnor inom olika områden och framhäver synliggörande av kvinnor som det bästa medlet för attitydförändringar i samhället.

Folkpartiet liberalerna anser i *motion A229* (yrkande 9) att de offentliga arbetsgivarna måste föregå med gott exempel när det gäller rättvisa löner, flexibla arbetstider och inställning till familjeansvar och föräldraledighet.

Motionärerna understryker att många missförhållanden på jämställdhetsområdet även uppmärksammats inom den offentliga sektorn och kräver ett avsevärt större praktiskt engagemang i jämställdhetsfrågorna hos arbetsgivare inom staten, kommunerna och landstingen.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är jämställdheten mellan kvinnor och män en av de grundläggande principerna för ett demokratiskt samhälle. Den ekonomiska politiken i Sverige måste därför få ett ännu tydligare genusperspektiv än i dag för att kunna bryta det maktmönster som ger kvinnor sämre karriärmöjligheter, sämre lön och mindre makt endast därför att de är kvinnor. Kvinnors rätt till arbete med rättvisa löner och med öppen tillgång till poster på alla beslutsnivåer måste bli en självklarhet.

Utskottet vill framhålla att regeringens utgångspunkt i jämställdhetsarbetet är att såväl den politiska som den verkställande delen av regeringsarbetet skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Regeringen har också i detta avseende ett strategiskt övergripande ansvar för arbetsgivarpolitiken inom statsförvaltningen, medan myndigheterna har det operativa ansvaret för att åstadkomma resultat enligt de mål som statsmakterna ställer upp. Enligt 8 § verksförordningen (1995:1322) skall myndighetens chef skapa goda arbetsförhållanden och ta till vara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet. Myndighetschefen har i detta hänseende ett särskilt ansvar att arbeta förebyggande för att skapa förutsättningar för god kompetensförsörjning och motverka att lön sätts efter könstillhörighet.

Regeringen har sedan 1995 en genomarbetad policy för chefsförsörjningen – från rekrytering, introduktion, chefsutveckling, mål- och resultatdialog till rörlighet samt löner och anställningsvillkor för chefer i statsförvaltningen. Policyn har myndighetschefer och överdirektörer som främsta målgrupp. En prioriterad fråga i regeringens chefspolicy är att arbetet med att öka andelen kvinnliga myndighetschefer fortsätter. Så långt som möjligt skall det alltid finnas både en kvinnlig och en manlig kandidat med i det slutliga urvalet inför tillsättningar av myndighetschefer. Regeringen utgår samtidigt från att myndighetscheferna i sin tur tillämpar grunddragen i chefspolicyn inom sina egna myndigheter. Utskottet anser i detta sammanhang att det måste vara en av förutsättningarna för tillsättning av myndighetschefer att dessa är både intresserade av jämställdhetsfrågor och beredda att ta på sig det praktiska ansvaret för att genomföra regeringens mål för jämställdhetsarbetet. Utskottet anser vidare att det är varje nuvarande myndighetschefs ansvar att aktivt och målmedvetet arbeta med jämställdhetsfrågor.

Utskottet vill understryka att målsättningen för regeringens chefspolicy inom utrikesförvaltningen är att ytterligare öka andelen kvinnliga chefer såväl ute som hemma. Denna målsättning måste genomsyra hela personalpolitiken och komma till uttryck bland annat i jämställd basrekrytering och aktivt befodringsarbete. Utskottet anser det angeläget att man inom Regeringskansliet förbereder utveckling av strategier för jämställd tillsättning av utredare och

styrelseordföranden för att öka möjligheten till att föra en medveten jämställdhetspolitik även inom detta område. Det är värdefullt att Statens kvalitets- och kompetensråd fortsätter att aktivt arbeta med att förverkliga jämställdhetsmålen genom sådana satsningar som exempelvis ett program med syftet att exponera kvinnor som kandidater till högre chefsbefattningar och ett mentorsprogram för relativt nya chefer på mellannivå.

Utskottet noterar att Arbetsgivarpolitikutredningen nyligen lämnat sitt betänkande Den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten – en samlad utvärdering (SOU 2002:32). Utredningens uppdrag omfattade bl.a. bedömning av effekterna av den arbetsgivarpolitiska delegeringen på lönebildningen, personalförsörjningen och andra personalpolitiska frågor inom statsförvaltningen. Enligt utredningens uppfattning har myndigheternas ansträngningar för jämställd kompetensförsörjning ökat avsevärt, mycket tack vare den arbetsgivarpolitiska delegeringen i staten som ger större möjligheter till lokala lösningar inom personalverksamheten. Utredningen föreslår att systemet för regeringens uppföljning av myndigheternas kompetensförsörjning fortsätter att utvecklas. En remittering av betänkandet förbereds för närvarande.

Sedan 1997 begär regeringen årligen in uppgifter om myndigheternas mål för sin kompetensförsörjning liksom statistik över löneutveckling, könsfördelning, rörlighet och ålder. Myndigheterna åläggs i beslutet från 2001 att – med anledning av skärpningarna i jämställdhetslagen – särskilt redovisa vilka åtgärder som vidtas för att ge kvinnor och män lika goda möjligheter till utveckling och befordran. Myndigheterna skall vidare redovisa det arbete som bedrivs för att kartlägga och eliminera eventuella osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Enligt en redogörelse för arbetet med genomförandet av regeringens förvaltningspolitiska handlingsprogram (skr. 2000/01:151 Regeringens förvaltningspolitik) ökade andelen myndigheter som vidtar aktiva åtgärder i syfte att eliminera osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män från drygt 50 % till drygt 66 % under år 2000. Andelen myndigheter som redovisar aktiva åtgärder för att ge kvinnor och män lika goda möjligheter till utveckling och befordran ökade samtidigt från 40 % till omkring 50 %.

I detta sammanhang vill utskottet understryka att det är oerhört viktigt att alla myndigheter som omfattas av den nya jämställdhetslagen följer och genomför regeringens riktlinjer för jämställdhetsarbete i statsförvaltningen. Utskottet utgår från att samtliga myndigheter vid nästa genomgång av regeringens förvaltningspolitik kommer att redovisa aktiva åtgärder både för att minska löneskillnaderna mellan könen och för att åstadkomma samma möjligheter till utveckling och befordran för kvinnor och män.

Utskottet vill också understryka att en väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en fortsatt god samhällsekonomisk utveckling. Inom ramen för detta mål är det viktigt att regeringen verkar för att bryta den könsrelaterade lönediskrimineringen samt motverka både diskriminerande värderingar av olika arbeten och negativa effekter av den segregerade arbetsmarknaden. Utskottet vill erinra om att regeringen via JämO och Medlingsinstitutet följer arbetsmarknadsparternas arbete med att åtgärda osakliga löneskillnader

1**Riksdagen 2001/02. 5 saml. FiU27

Rättelse: S. 15 rad 5 –6 nedifrån

fram till den 1 januari 2004. Detta arbete åläggs parterna i enlighet med den nya jämställdhetslagen och det gäller även löneskillnader i den offentliga sektorn. Utfallet av parternas arbete kommer att vara vägledande för behovet av ytterligare åtgärder, bl.a. skärpt lagstiftning.

Vidare noterar utskottet att i vårpropositionen för 2002 uppmärksammas att kvinnor i högre grad än män har anställningskontrakt som visstids- och deltidsanställda. Utskottet anser i likhet med regeringen att det krävs ytterligare insatser för att säkerställa att grunden även för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden skall vara tillsvidareanställning på heltid. Utskottet ser därför positivt på att en av dessa insatser – anställningsstöd för arbetsgivare vid omvandling av ofrivilliga deltidstjänster till heltidsarbete – kommer att särskilt uppmärksammas i budgetpropositionen för 2003.

Utskottet konstaterar att ytterligare insatser för att stärka jämställdhetsarbete både i den statliga förvaltningen och hela den offentliga sektorn är under beredning inom Regeringskansliet. Bland annat har regeringen beslutat direktiv till en översyn av verksförordningen (dir. 2001:177) i syfte att skapa en större tydlighet när det gäller dels de förvaltningspolitiska kraven på myndigheterna, dels myndighetsledningens ansvar och uppgifter också i dess roll som arbetsgivare. Uppdraget skall redovisas senast den 1 april 2003. Dessutom planeras en ny regeringsskrivelse om jämställdhetspolitiken utkomma vid årsskiftet 2002–2003. Utskottet förutsätter att regeringen härvid lämnar en utförlig redovisning av hur kvinnorepresentationen bland myndighetschefer, ambassadörer och statliga utredare skall öka och vad som ytterligare kan göras för att utjämna obefogade löneskillnader.

Regeringens och Regeringskansliets arbete för ökad jämställdhet sammanfattas i en ny tidning från Regeringskansliet, Jämmt. Tidningen vänder sig till chefer och jämställdhetsansvariga i den statliga förvaltningen och skall också distribueras till kommunerna, landstingen samt olika intresseorganisationer för att ge kunskap och inspiration i det fortsatta jämställdhetsarbetet.

Utskottet anser att det är angeläget att jämställdhet mellan könen och en arbetsmiljö där diskriminering på grund av kön inte får förekomma måste utgöra en av de grundläggande förhållningssätten för den statliga förvaltningen. Enligt utskottet har regeringen genom förvaltningspolitiska styrsignaler till myndigheterna samt en aktiv uppföljning av de arbetsgivarpolitiska insatserna åstadkommit att myndigheterna tar ett större ansvar för att sätta konkreta mål för sitt jämställdhetsarbete med tydliga kopplingar till målen för verksamheten. Det är viktigt att regeringen löpande fortsätter att aktivt följa upp och utvärdera sin egen och myndigheternas arbetsgivarpolitik med hänsyn till dessa jämställdhetsmål.

Utskottet vill understryka att jämställdhet berör alla samhällsområden. Jämställdhet handlar om rättvisa och fördelning av ekonomisk och politisk makt. Det handlar om demokrati, om att värdera kvinnor och män lika. Därför är det också viktigt att genusperspektivet blir en naturlig del av verksamheten i statsförvaltningen och i övriga delar av den offentliga sektorn. Det är utskottets mening att jämställdhet är en fråga med högsta prioritet. Mycket återstår

att göra. Utskottet ser positivt på att regeringen arbetar med att på olika sätt fullfölja jämställdhetsmålen i den statliga arbetsgivarpolitiken samt att i övrigt utveckla jämställdhetsarbetet.

Vad utskottet anfört om den inriktning av jämställdhetspolitiken som finns i vårpropositionen och det arbete som pågår inom Regeringskansliet kring jämställdhetsfrågor samt kring strategierna för utformning, uppföljning och utvärdering av jämställd arbetsgivarpolitik både i den statliga förvaltningen och i övriga offentliga verksamheter, bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Med detta föreslår utskottet att riksdagen avslår förslagen i motionerna A211 (kd) yrkande 1, A212 (c) yrkande 5, A228 (m) yrkande 16 och A229 (fp) yrkande 9.

Jämställdhet i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen om ytterligare insatser för att förbättra jämställdheten i arbetslivet med hänvisning till att frågorna nyligen har behandlats av riksdagen.

Jämför reservation 5 (mp).

Motionen

Miljöpartiet de gröna förordar i *motion Fi41* (yrkande 2) ytterligare insatser för att förbättra jämställdheten. Motionärerna framhåller behovet av att stärka gravida kvinnors och föräldrars ställning på arbetsmarknaden samt råda bot på lönediskrimineringen med hjälp av bl.a. utbyggnad av föräldraförsäkringen, införandet av en daglig arbetstidsförkortning och förflyttning av lönediskrimineringsärenden från Arbetsdomstolen till allmän domstol. Vidare anser man att politiker som arbetsgivare i offentlig sektor bör prioritera kvinnors löner, speciellt i kvinnodominerade låglöneyrken, i de närmaste årens löneförhandlingar.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att arbetsmarknadsutskottet tidigare i år har behandlat flera av frågorna angående jämställdheten i arbetslivet i betänkandena 2001/02:AU3, 2001/02:AU4 och 2001/02:AU6.

Arbetsmarknadsutskottet ser allvarligt på tecken på försämrade möjligheter att kombinera arbete och barn och hänvisar till JämO:s särskilda uppdrag att till regeringen redovisa och kommentera resultat av diskrimineringsärenden i samband med graviditet och föräldraskap. I frågan om en arbetstidsförkortning avvaktar man slutsatserna från utredningen av Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler. Man hänvisar också till en pågående utredning om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning innan frågan om forum i dis-

krimineringsmål kan avgöras. Finansutskottet finner för sin del inga skäl till att avvika från arbetsmarknadsutskottets ställningstagande.

Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion Fi41 (mp) yrkande 2.

Skatt på valutatransaktioner

Utskottets förslag i korthet

Regeringen avser att i sommar lämna en skrivelse till riksdagen med arbetsnamnet Spelregler för globala marknader. I skrivelsen behandlas bl.a. en svensk strategi för internationell finansiell stabilitet. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna.

Jämför reservation 6 (m, fp).

Motionerna

I *motion U300* av Bo Lundgren m. fl. (m) anförs att det framför allt är de fattigaste länderna som har att vinna på att kapital utan onödiga regleringar kan flyttas på den internationella marknaden. När regleringar minskas eller försvinner leder detta till ökade strömmar av kapital till u-länderna. En grundförutsättning för investeringar är också förutsebarhet och grundläggande marknadsekonomiska institutioner. Enligt motionärerna bör därför Sverige i IMF verka för en kod för transparenta och öppna finansmarknader så att otillbörlig statlig och annan påverkan på banker och andra aktörer förhindras. Sverige bör också med kraft motarbeta införandet av en s.k. Tobintull eller Tobinskatt. Förutom att skatten fördyrar och försvårar kapitalanskaffningen för u-länderna innebär Tobinskatten att det blir svårare att överföra de viktiga kreditmarknadsinstrument som i-världen har utvecklat och som är en förutsättning för ett väl fungerande näringsliv (yrkandena 4 och 5).

I *motion Fi221* av Sten Tolgfors (m) anförs att avsikten med Tobinskatten är att den skall vara ett handelshinder för pengar. Enligt motionären skadar alla handelshinder marknadens sätt att fungera. Tobinskatten skulle göra att investeringar i u-länder blir dyrare genom att pengaströmmarna dit beskattas. Den som vill gynna utvecklingen i u-länder bör, enligt motionären, inte försvåra för investeringsströmmarna utan tvärtom se till att mer pengar når dessa länder. Vidare anförs att Tobinskatten innebär att beskattningsmakten förs över till internationella – icke folkligt kontrollerade – organisationer. Ur en demokratisk synvinkel är detta oacceptabelt. Enligt motionären bör Tobinskatten avvisas (yrkandena 1–9).

Utskottets ställningstagande

Med anledning av motioner om det internationella finansiella systemet och införandet av en s.k. Tobinskatt på den internationella finansmarknaden gjorde utskottet under våren 2001 en omfattande och grundlig beredning av frågorna. Ett stort antal, både svenska och internationella, rapporter i ämnena

gicks igenom, och den 3 april 2001 hölls en offentlig utfrågning under rubriken Ekonomisk politik i en global ekonomi. Tobinskatt – hinder eller möjlighet. I utfrågningen deltog handelsminister Leif Pagrotsky, vice riksbankschef Eva Srejber, chefekonomen i SEB Klas Eklund och ekonomen Kenneth Hermel.

Som en följd av beredningen och utskottets betänkande (bet. 2000/01:FiU25) uppmanade riksdagen regeringen att utarbeta och formulera en globaliseringsstrategi, inom vilken såväl förslaget om Tobinskatt som andra alternativa åtgärder för att öka stabiliteten i det finansiella systemet och för att hantera eller finansiera åtgärder mot de växande globala utmaningarna värderas och prioriteras. Strategin bör bl.a. utgöra grunden för Sveriges agerande i olika internationella församlingar.

Enligt uppgifter som utskottet inhämtat från Utrikesdepartementet kommer regeringen under sommaren att lämna en skrivelse till riksdagen med arbetsnamnet Spelregler för globala marknader. I skrivelsen behandlas bl.a. en svensk strategi för internationell finansiell stabilitet. Utskottet anser att det inte finns anledning till att ta något initiativ med anledning av motionerna U300 (m) och Fi221 (m), varför de avstyrks.

Betalkort i staten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att myndigheterna tillhandahåller betalkort med personligt betalningsansvar till de anställda. I de fall myndigheterna anser det motiverat att den anställde använder betalkort där staten bär betalningsansvaret främst när det gäller fortlöpande inköpsverksamhet i tjänsten bör detta motiveras särskilt antingen i av myndigheterna utfärdade regler eller i beslutet i det enskilda fallet. Utskottet föreslår att riksdagen delvis bifaller motionen.

Motionen

I *motion Fi203* av Per Bill (m) förordas att staten som huvudregel bör avskaffa alla kreditkort där staten bär betalningsansvar. Grundregeln för all statlig personal skall i stället vara att medarbetare bär betalningsansvar (yrkande 1). Det är enligt motionären angeläget att samma system tillämpas i övriga samhället, där människor måste redovisa sina kvitton och själva ansvara för sina kreditkort, skall gälla även för statsapparaten. Alla undantag från denna huvudregel skall motiveras individuellt och alla motiveringar skall vara offentliga (yrkande 2).

Kommentar från betalchefen vid Riksgäldskontorets enhet för statens betalningssystem

Från betalchefen vid Riksgäldskontorets enhet för statens betalningssystem, Peter Lindblom, har utskottet erhållit kommentarer med bl.a. följande synpunkter:

”Statliga myndigheter behöver komplement till vanliga beställningsrutiner, vilka är både dyra och arbetskrävande, och här kan betalkorten dels ge en längre betalningsfrist åt myndigheten, dels väsentligt minska antalet fakturor från olika leverantörer. Och då kan även s.k. rena företagskort behövas där fakturan kommer till myndigheten för tanken kan knappast vara att enskilda tjänstemän ekonomiskt skall ansvara för statliga myndigheters samtliga anskaffningar (...). I stället för att få t.ex. 50 fakturor i månaden (varje faktura kostar ca 300–500 kronor i hanteringskostnader) kan myndigheten från kortföretaget få en (1) samlingsfaktura och på det sättet väsentligt effektivisera sin ekonomiförvaltning.”

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har vid två tidigare tillfällen behandlat liknande motionsförslag om användningen av betalkort med personligt betalningsansvar i staten (bet. 1996/97:FiU17 och 1997/98:FiU14). Vid båda dessa tillfällen avslog riksdagen på utskottets begäran motionen med motiveringen att det vore att gå för långt att avskaffa betalkort med statligt betalningsansvar eftersom det fanns skäl att använda även denna typ av betalkort i staten.

Utskottet kan konstatera att myndigheterna redan i dag tillämpar huvudregeln att statsanställda skall använda betalkort med personligt betalningsansvar. Av de statligt upphandlade betalkort som används på myndigheterna är omkring 85 % kort med personligt betalningsansvar. Endast omkring 15 % är kort där staten bär betalningsansvar. Utskottet anser att betalkorten med statligt betalningsansvar har en funktion i myndigheternas förvaltning eftersom enskilda tjänstemän inte skall ansvara ekonomiskt för statliga myndigheters anskaffningar. Samtidigt kan myndigheterna som juridiska personer inte fräntas möjligheten att utnyttja tjänster och produkter från leverantörer som inte godkänner fakturabaserade transaktioner.

Det finns ingen generell förordning beträffande valet av betalkort i statlig verksamhet, utan myndigheterna gör själva en prövning av vilken typ av betalkort som bäst tjänar deras behov. I detta sammanhang är det enligt utskottets mening viktigt att den interna kontrollen på myndigheterna fungerar oklanderligt så att statliga medel används på avsett sätt och att alla oegentligheter upptäcks, beivras och rättas till. Enligt vad utskottet erfarit från Riksgäldskontoret fungerar systemet med två typer av betalkort i staten mycket väl – myndigheterna visar god disciplin i sina korttransaktioner och några oegentligheter har under de senaste åren inte förekommit. För tjänstemän som inte använder betalkorten på ett tillfredsställande sätt finns självfallet möjlig-

het att frånta dem rätten att använda korten. Vid direkt missbruk finns möjlighet att vidta disciplinära åtgärder.

Utskottet vill vidare peka på att utförliga bestämmelser för tilldelning och användning av betalkort med båda typer av betalningsansvar som regel ingår i myndigheternas egna föreskrifter och riktlinjer. Dessa förvaltningsbestämmelser är av princip offentliga. Enligt utskottets mening bör huvudregeln i fortsättningen vara att myndigheten tillhandahåller betalkort med personligt betalningsansvar till de anställda. I de fall myndigheten anser det motiverat att den anställda använder betalkort där staten bär betalningsansvaret främst när det gäller fortlöpande inköpsverksamhet i tjänsten bör detta motiveras särskilt, antingen i av myndigheten utfärdade regler eller i beslutet i det enskilda fallet.

Vad utskottet ovan anfört om användningen av betalkort i staten, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Riksdagen bifaller därmed delvis motion Fi203 (m) yrkandena 1 och 2.

Finansiering av större infrastrukturinvesteringar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen om detaljerad beräkning av finansieringen av den framtida kapitalkostnaden för upplånade infrastrukturprojekt.

Jämför reservation 7 (m).

Motionen

Moderata samlingspartiet begär i motion Fi225 att regeringen återkommer till riksdagen med en detaljerad beräkning av hur den framtida kapitalkostnaden för upplånade infrastrukturprojekt skall finansieras. Motionärerna hänvisar till det ökade antalet infrastrukturprojekt som påbörjats med upplåning av staten eller statliga bolag, och befarar att till följd av denna kraftiga upplåning kommer de löpande underskotten i statsbudgeten att gradvis öka samtidigt som skuldbördan växer dramatiskt.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet bedömer att det är regeringens ambition att infrastrukturinvesteringar finansieras via anslag i statsbudgeten och att kostnaderna för tidigare lagda lånefinansierade investeringar inkluderas i långsiktiga budgetberäkningar. En ny prognos över budgetbelastningen 2004–2015, med hänsyn tagen till de framtida kapitalkostnaderna för lånefinansierade investeringar, presenterades i regeringens infrastrukturproposition under hösten 2001 (prop. 2001/02:20). Enligt denna prognos beräknas planeringsramen för infrastrukturinvesteringar under de kommande 12 åren till totalt 364 miljarder kronor, varav 23 miljarder kronor finansieras med lån. Lånefinansierade projekt utgör alltså endast

6 % av den totala kostnaden för samtliga statliga infrastruktursatsningar under den s.k. planperioden, vilket enligt utskottets mening stämmer överens med regeringens målsättning att huvudprincipen för finansiering av infrastrukturprojekt är över anslag.

Vidare konstaterar utskottet att utgifter för räntor och amortering av såväl gamla som nya lån inom infrastrukturområdet enligt regeringens prognos ger en total utgiftsbelastning på 45 miljarder kronor under 2004–2015. Detta motsvarar omkring 12 % av de totala utgifterna för infrastruktur för hela tolvårsperioden eller 16 % av de redan anvisade anslagsmedlen för planeringsramen för infrastrukturinvesteringar på 283 miljarder kronor. Enligt regeringens bedömning finns det därmed ett utrymme i statsbudgeten för anslagsfinansiering av dessa långsiktiga kapitalkostnader. Det kvarstående finansieringsbehovet på 58 miljarder kronor planerar man att successivt fylla upp med framtida anslagshöjningar i takt med att de tidigare lagda lånefinansierade projekten färdigställs, för att det skall bli möjligt att upprätthålla en relativt jämn aktivitetsnivå inom infrastrukturektorn med hänsyn till det statsfinansiella läget.

I propositionen (avsnitt 11.3, tabell 11.4) presenteras en sammanställning av utgifter för och finansiering av hela planeringsramen för infrastrukturinvesteringar under perioden. Någon mer detaljerad beräkning av hur den framtida kapitalkostnaden för upplånade infrastrukturprojekt skall finansieras brukar dock inte redovisas eftersom dessa utgifter inte skiljer sig från andra statliga utgifter i finansieringshänseende.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att det inte finns några krav, vare sig i budgetlagen eller någon annanstans, att regeringen skall redovisa hur olika utgifter skall finansieras post för post. De budgetpolitiska mål som riksdagen ställer sig bakom gäller statsbudgeten som helhet. Budgethanteringen i riksdagen förutsätter därmed att alla utgifter behandlas likadant, vilket gör det möjligt att pröva olika utgiftsönskemål mot varandra. En särskild behandling av finansieringsförslag för en avgränsad grupp av utgifter skulle följaktligen motverka en effektiv budgethantering.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Fi225 (m).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (m)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion

2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 16 och avslår motionerna

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 1,

2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 5 samt

2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9.

Ställningstagande

Staten skall som arbetsgivare vara ett föredöme när det gäller att utveckla de enskilda medarbetarnas förmåga och möjligheter. Det innebär också att staten skall behandla män och kvinnor likvärdigt och genom en öppen och modern arbetsgivarpolitik bidra till en mer jämställd arbetsmarknad. Det innebär både att underlätta för både män och kvinnor att utvecklas på sin arbetsplats och att vara lika öppen för den förmåga och kompetens som den enskilde besitter oavsett kön. På det viset bryts gamla attityder och underlättas för fler kvinnor i ledande positioner.

Enligt vår mening kräver attitydförändringar gentemot kvinnors roll på arbetsmarknaden mot denna bakgrund att kvinnor synliggörs, inte att de kvoterar in i olika verksamheter eller på annat sätt utsätts för positiv särbehandling. När en kvinna kvoterar in bara därför att hon är kvinna, begås samma fel som när en man får jobbet bara därför att han är man. En orättvisa ersätts av en annan orättvisa och segregeringen består. Vi anser inte att matematisk omfördelning leder till ökad jämställdhet i verkligheten eller utifrån den enskilda medarbetarens perspektiv.

Trots regeringens hårda profilering av Sverige som ett föregångsland inom jämställdhet har vi rönt kritik på flera punkter. Europeiska kommissionen har kritiserat Sverige för den könssegregerade arbetsmarknaden. FN har riktat

kritik mot löneskillnader och bristande kvinnlig representation inom den statliga förvaltningen i Sverige, särskilt inom utrikesförvaltning och domstolsväsende samt på universitet. Samtidigt kommer rapporter om att löneskillnaderna mellan kvinnor och män ökat kraftigt i Statsrådsberedningen, Utrikesdepartementet och Jordbruksdepartementet – jämställdhetsminister Margareta Winbergs eget departement. Detta måste enligt vår mening snarast åtgärdas. Därför vill vi att regeringen tillsätter en utredning om effekterna av den egna arbetsplanen för jämställdhet inom den offentliga sektorn.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om jämställdheten i den statliga förvaltningen. Detta innebär att riksdagen bifaller motion A228 (m) yrkande 16 och avstyrker motionerna A211 (kd) yrkande 1, A212 (c) yrkande 5 och A229 (fp) yrkande 9.

2. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (kd)

av Mats Odell (kd) och Per Landgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 5, 2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 16 samt 2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9.

Ställningstagande

Jämställdhet är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Kvinnor och män skall såväl i teori som praktik ha samma rättigheter och möjligheter att påverka och delta i samhällsutvecklingen. Därför är det ett viktigt mål att män och kvinnor finns representerade i någorlunda lika delar i alla beslutande församlingar inklusive den statliga förvaltningen och utredningsväsendet. Vi vill framhäva att forskningen visar att den erfarenhet som mannen respektive kvinnan har också inverkar på de politiska besluten. En jämn representation är således ett viktigt mål och kräver konkreta åtgärder för att skapa förutsättningar för bättre beslut som innefattar både mäns och kvinnors kompetens, perspektiv och prioriteringar.

Enligt vår mening är det därför viktigt att den politiska ledningen i Sverige är ett föredöme i jämställdhetsfrågor. Handling måste överensstämma med ord, i annat fall förlorar politiken och politikerna i trovärdighet. Det är glädjande att kvinnorepresentationen ökat i de politiska församlingarna, men mycket återstår att göra. Jämställdhetsministern kritiserar ofta näringslivet för att det finns för få kvinnor på beslutande poster. Det gör det extra viktigt att

regeringen månår om måluppfyllelse för egen del. Därför anser vi att det är mycket anmärkningsvärt att endast en av fyra myndighetschefer är kvinna. Ledningarna för Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket och länstrafikens huvudmän är samtidigt bedövande överrepresenterade av män trots att det inom transportsektorn tas beslut som berör stora delar av samhällsplaneringen. Motsvarande underrepresentation är fallet bland statliga utredare. Vi anser att detta är ett underbetyg åt ett demokratiskt land med en regering som har ökad jämställdhet som ett högt prioriterat mål och som framhåller Sverige som världens mest jämställda land.

Vi vill vidare peka på att även vid tillsättning av ambassadörer har regeringen valt att inte tillämpa sina egna doktriner. Av de 99 ambassadörer och generalkonsuler som för närvarande är stationerade runt om i världen är endast 20 kvinnor. Regeringen förklarar detta faktum med att det inte finns tillräckligt många kompetenta kvinnor att utse. Vi ser detta som ett skamligt underkännande av alla välmeriterade kvinnor.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser vi att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med en konkret plan för hur man skall öka kvinnorepresentationen bland myndighetschefer och ambassadörer.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om jämställdheten i den statliga förvaltningen. Detta innebär att riksdagen bifaller motion A211 (kd) yrkande 1 och avstyrker motionerna A212 (c) yrkande 5, A228 (m) yrkande 16 och A229 (fp) yrkande 9.

3. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 1, 2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 16 samt 2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att den svenska arbetsmarknaden inte är jämställd utan tvärtom väldigt uppdelad. Både Europeiska kommissionen och JämO har kritiserat Sverige för den i ett internationellt perspektiv mycket könssegregerade arbetsmarknaden. 37 % av den kvinnliga arbetskraften i Sverige återfinns inom den offentliga sektorn. Detta skall jämföras med motsvarande siffra bland

männen, vilken är 14 %. Trots den kraftiga övervikten av kvinnor i den offentliga sektorn är männen klart överrepresenterade inom de arbetsledande befattningarna. Regeringens utnämningsspolitik vad gäller exempelvis statliga utredare, styrelsemedlemmar i statliga bolag samt tjänster inom Utrikesdepartementet har enligt min mening förstärkt denna skillnad.

Det låga antalet kvinnor på högre befattningsnivåer i den offentliga sektorn motiveras ofta med att det är svårt att finna kompetens bland kvinnorna och att de ofta själva väljer att inte ta på sig arbetsledande uppgifter. Detta är dock inte sanningsenligt. Undersökningar vid Handelshögskolan i Stockholm visar att majoriteten av kvinnorna kan tänka sig att bli befördrade samt att kvinnor i högre utsträckning än män har högskoleexamen, relativt sett. Sanningen är snarare att ledaregenskaper hos kvinnor som verkar i en manlig struktur osynliggörs.

Jag anser att offentliga arbetsgivare har ett stort ansvar när det gäller att bryta denna trend och föregå med gott exempel på jämställdhetsområdet. De offentliga institutionernas jämställdhetsplaner bör vara utformade på ett sådant sätt att uppsatta mål tydligt kan utläsas och resultaten mätas. Målsättningen bör vara att arbetet med att rekrytera kvinnliga arbetsledare och chefer ytterligare accentueras. Arbetet med att utforma modeller för att mäta resultaten av jämställdhetsplaner måste intensifieras.

Jag vill vidare peka på att det finns kraftiga löneskillnader inte bara mellan den offentliga och den privata sektorn, utan även inom de båda sektorerna. SCB:s senaste lönestatistik visar att stora löneskillnader mellan kvinnor och män förekommer på flera nivåer i den offentliga verksamheten – från verksamhetschefer inom vård och omsorg till högre tjänstemän och politiker. Enligt uppgifterna från JämO har lönediskrimineringen faktiskt ökat under denna mandatperiod. Jag anser att detta är oacceptabelt.

Mot bakgrund av de stora löneskillnaderna mellan kvinnor och män i den offentliga sektorn anser jag att det finns anledning att genomföra en lönerevision inom statlig verksamhet. Möjligheten att genomföra denna lönerevision i samarbete med Kommun- och Landstingsförbundet bör undersökas.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag har framfört om jämställdheten i den statliga förvaltningen. Detta innebär att riksdagen bifaller motion A212 (c) yrkande 5 och avstyrker motionerna A211 (kd) yrkande 1, A228 (m) yrkande 16 och A229 (fp) yrkande 9.

4. Jämställdhetsaspekter på den statliga arbetsgivarpolitiken – punkt 1 (fp) av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9 och avslår motionerna 2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 1, 2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c) yrkande 5 samt 2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m) yrkande 16.

Ställningstagande

Jag anser att lönediskriminering, som innebär att kvinnor och män får olika lön för lika eller likvärdigt arbete, måste övervinnas. För att bryta lönediskrimineringen behövs ändamålsenliga metoder såsom statistik och bättre modeller för arbetsvärdering. Genom sådana verktyg kan diskriminerande löneskillnader synliggöras.

Jag vill särskilt peka på att undersökningar från bl.a. Jusek visar att kvinnor och män som utför samma arbete på samma arbetsplats fortfarande kan ha stora löneskillnader, som inte kan motiveras med juridiskt hållbara sakliga argument. Nyutexaminerade kvinnor inom de juridiska och ekonomiska områdena har t.ex. lägre ingångslöner än sina manliga jämnåriga kolleger. Under senare tid har detta missförhållande uppmärksamats även inom Regeringskansliet.

En del av förklaringarna bakom kvinnors lägre löner är att en del kvinnor i samband med föräldraskap väljer att gå ned i arbetstid och arbeta deltid. Men denna lägre lön drabbar inte bara deltidsarbetande kvinnor, utan också kvinnor som jobbar heltid, och som varken har varit föräldralediga eller ens kommer att vara det. I dessa fall handlar det enligt min mening om ren diskriminering. Jag anser att det är beklagligt att erfarenhet från föräldraskap inte värderas utan straffar sig i lönekuvertet. Och det är ännu mer anmärkningsvärt att alla kvinnor, i alla åldrar, oavsett om de har barn eller inte, bestraffas med lägre lön enbart för att de har den kollektiva tillhörigheten att de är kvinnor och därmed har den kollektiva förmågan att föda barn.

Av denna anledning är det angeläget att frågor om pappaledighet samt ökad valfrihet och möjlighet att köpa hushållstjänster till rimliga priser sätts högt på den politiska dagordningen för att kunna utjämna mäns och kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden. Den dagen mammor och pappor delar mera lika på föräldraledigheten och på det därefter flera decennier långa vardagsansvaret för barn kommer med all sannolikhet lönestatistiken att se annorlunda ut.

Jag anser mot denna bakgrund att kommunerna, landstingen och staten måste bli avsevärt anständigare som arbetsgivare. De måste föregå med gott exempel när det gäller rättvisa löner, flexibla arbetstider och inställning till familjeansvar och föräldraledighet.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag har framfört om jämställdheten i den statliga arbetsgivarpolitiken. Detta

innebär att riksdagen bifaller motion A229 (fp) yrkande 9 och avstyrker motionerna A211 (kd) yrkande 1, A212 (c) yrkande 5 och A228 (m) yrkande 16.

5. Jämställdhet i arbetslivet – punkt 2 (mp)

av Yvonne Ruwaida (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi41 av Matz Hammarström m.fl. (mp) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt min mening är innehållet i regeringens jämställdhetskrivningar från vårpropositionen 2002 långt ifrån tillräckligt för att komma till rätta med bristen på jämställdhet i arbetslivet. Det politiska jämställdhetsarbetet måste kompletteras på en rad områden.

Jag anser att gravida kvinnors och föräldraledigas ställning på arbetsmarknaden behöver stärkas. Skyddet bör vara utformat på så sätt att graviditet och föräldraledighet inte till någon del får utgöra godtagbart skäl för negativa åtgärder. Föräldraledighetslagen borde därför kompletteras, i likhet med de nya diskrimineringslagarna om bl.a. etnisk diskriminering, med en konstruktion om arbetsgivarens skyldighet att visa att det saknas varje samband mellan missgynnande och föräldraskap. Dessutom krävs en successiv utbyggnad av föräldraförsäkringen samt en daglig arbetstidsförkortning för att möjligheterna att kombinera arbetsliv och föräldraskap skall förbättras.

För att komma till rätta med lönediskrimineringen behövs ett arbete på flera plan. Jag är övertygad om att ett fortsatt och fördjupat könsperspektiv- och jämställdhetsarbete i skolan, en arbetstidsförkortning och en tydligare pappaprofil i föräldraförsäkringen skulle skynda på jämställdhetsprocessen. För att underlätta arbetet med lönejämställdhet bör lönediskrimineringsärendena flyttas från Arbetsdomstolen till allmän domstol. På löneområdet bör också politikerna som arbetsgivare i offentlig sektor prioritera kvinnors löner, speciellt i kvinnodominerade låglöneyrken, i de närmaste årens löneförhandlingar. Jag ser detta som en angelägen insats för att synliggöra och bryta den könsmaktoabalans som ligger till grund för skillnader i lön och status.

Jag anser att riksdagen skall som sin mening tillkännage för regeringen vad jag har framfört om ytterligare insatser för jämställdhet i arbetslivet. Därmed tillstyrks motion Fi41 (mp) yrkande 2.

6. Skatt på valutatransaktioner – punkt 3 (m, fp)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m),
Gunnar Axén (m) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Fi221 av Sten Tolgfors (m) samt 2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Enligt vår mening visar alla sakliga utvärderingar och analyser av förslaget om en s.k. Tobinskatt att skatten skulle motverka sina syften och ha direkt negativa effekter. Kostnaderna för att införa skatten skulle bli mycket höga i form av t.ex. stora effektivitetsförluster på marknaderna, stigande kostnader för kapital och en ökad volatilitet och instabilitet i det internationella finansiella systemet.

Vi anser också att ett införande av en Tobinskatt framför allt skulle drabba u-länderna, dvs. de länder som skattens förespråkare påstår sig vilja hjälpa. Skatten skulle bl.a. avsevärt fördyra och försvåra u-ländernas anskaffning av investeringskapital. Utvecklingen de senaste decennierna visar i stället att det är de u-länder som öppnat sig för internationella kapital- och handelsrörelser som fått en högre tillväxt och ett större välstånd jämfört med de u-länder som tillämpat omfattande valutaregleringar, kapitalrestriktioner och andra typer av protektionistiska åtgärder.

Vi anser vidare att de viktigaste förutsättningarna för ett stabilt internationellt finansväsende är att länderna för en stabilitetsinriktad finans- och penningpolitik med en lämplig växelkurs. Det internationella arbetet med att utveckla koder, standarder och normer för att förbättra genomlysningen och öppenheten i det finansiella systemet bör vidareutvecklas och intensifieras.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anfört om en skatt på valutatransaktioner. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna Fi221 (m) samt U300 (m) yrkandena 4 och 5.

7. Finansiering av större infrastrukturinvesteringar – punkt 5 (m)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m)
och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Fi225 av Per-Richard Molén m.fl. (m).

Ställningstagande

Vi anser att anslagsfinansiering av infrastrukturella investeringar ger riksdagen bättre överblick och större inflytande än lånefinansiering. Detta är särskilt viktigt i fråga om stora infrastrukturella investeringar som inte ger monetär avkastning. En lånefinansiering som sker via ett statligt bolag inskränker väsentligt riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt och strider mot de intentioner som kommer till uttryck i budgetlagen.

Mot bakgrund av det ökade antalet infrastrukturprojekt som påbörjats med upplåning från staten eller statliga bolag vill vi framhålla att de skäl som ett enigt finansutskott vid ett flertal tillfällen redovisat och riksdagen ställt sig bakom – och som ingår i den gällande lagen om statsbudgeten – alltså bör tillämpas. De enligt vår mening viktigaste motiven för att anslagsfinansiera infrastrukturinvesteringar kan sammanfattas i följande punkter:

- En grundläggande princip som kännetecknar en effektiv och rationell budgetprocess och som kommer till uttryck i budgetlagen är att olika utgifter som staten står för skall redovisas över statsbudgeten och återspegla de budgetmässiga effekterna av dessa åtaganden. Detta sker inte om utgifter belastar statsbudgeten långt efter det att investeringen genomförts.
- Riksdagens inflytande över investeringarnas omfattning och inriktning och möjligheterna att utöva finansmakten underlättas med en korrekt redovisning över statsbudgeten där de faktiska utgifterna bokförs när de uppstår.
- En anslagsfinansiering av utgifter för infrastrukturella investeringar ger utformningen av utgiftstaket ett reellt innehåll. Utgiftstaket kan därmed utgöra ett effektivt instrument för att hålla de statliga utgifterna inom uppsatta mål och bidra till en god hushållning.
- En lånefinansiering skapar i sig inte något ökat reall utrymme som gör det möjligt att öka investeringarna totalt i samhället.

I detta sammanhang anser vi att regeringen måste följa de gällande tydliga reglerna för finansiering av nya investeringsbeslut på infrastrukturområdet. Kapitalkostnaden för lånefinansierade infrastrukturinvesteringar får enligt vår mening inte minska det framtida utrymmet för andra angelägna behov som finansieras via statsbudgeten. Räntor och amorteringar för de stora skulder som nu byggs upp på infrastrukturområdet riskerar att kraftigt minska möjligheterna för kommande riksdagar att fatta egna beslut med hänsyn till framtida prioriteringar.

Vi anser därmed att regeringen måste återkomma till riksdagen med en detaljerad beräkning av hur den framtida kapitalkostnaden för upplånade infrastrukturprojekt skall kunna finansieras.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om finansieringen av större infrastrukturprojekt. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller motion Fi225 (m).

Särskilda yttranden

1. Jämställdhet i arbetslivet – punkt 2 (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Jag anser att Miljöpartiet de grönas motion 2001/02:Fi41 yrkande 2 om ytterligare insatser för jämställdhet i arbetslivet tar upp många viktiga frågor om inriktningen av jämställdhetspolitiken. Dessa frågor har behandlats av riksdagen i olika sammanhang. Där har Folkpartiet visat sin syn på fortsatt jämställdhetsarbete.

Jag konstaterar att det enligt Folkpartiet är angeläget att stärka kvinnors position på arbetsmarknaden. Kvinnor utför i dag fortfarande 80 % av hemarbetet. Pappornas utnyttjande av föräldraförsäkringen ökar samtidigt ytterst långsamt. När det gäller vård av sjukt barn står pappornas andel stilla sedan tio år. Folkpartiet föreslår därför ett nytt system kallat "Jämställdhetsbonus". Det innebär att varje månad som tas ut i föräldraledighet, och som motsvaras av en månad som den andra föräldern tar ut, ger 90 % i ersättning i stället för 80 %. Arbetsgivare som kan visa att anställda tar ut föräldraledighet och tillfällig föräldrapeng relativt jämlikt får en ekonomisk favör.

Folkpartiet föreslår vidare att taket i föräldraförsäkringen höjs så att huvuddelen av den miljon svenskar som inte ens får ut 80 % av sin inkomst i ersättning verkligen får det – det skulle med största sannolikhet ha en positiv jämställdhetseffekt. Företagare skall också ha likvärdiga möjligheter att ta ut föräldraledighet. Jag är övertygad om att dessa förslag, tillsammans med generella barnstöd (som är varken konsumtionsstyrda eller inkomstprövade), reformerad föräldraförsäkring och valfrihet i barnomsorgen, ökar kvinnors makt över sin vardag och förstärker deras position på arbetsmarknaden.

Jag anser att en flexiblare arbetstid skulle betyda mindre stress för många och bidra till ökade möjligheter till att kombinera arbetsliv och föräldraskap. Folkpartiet har i flera år arbetat hårt för en arbetstidsreform som ger stor frihet för den enskilde att påverka sin arbetstid. En timbank för den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuella ytterligare lediga dagar skulle exempelvis kunna användas till kortare veckoarbetstid. Arbetsgivaren skall ha starka skäl för att neka en anställd förändrad arbetstid. En flexiblare arbetstid kan dock inte uppnås via en lagstadgad arbetstidsförkortning – människor måste fatta sådana viktiga beslut själva.

Brister i arbetsorganisation, arbetsledning och lönesättning i den offentliga sektorn – med ständiga omorganisationer, hierarkisk organisation, låga kvinnolöner och svårigheter för medarbetare att få komma till tals – förstärker de könsrelaterade orättvisorna på arbetsmarknaden. Folkpartiet var med och införde medbestämmandelagen och slår nu vakt om dess möjligheter att öka utrymmet för anställda att komma till tals. Men riktigt stark ställning får man som anställd först när man kan hota med att byta arbetsgivare – och den möjligheten finns ju sällan om man är offentliganställd och trivs med sitt yrkes-

val, men inte med sin arbetsgivare. Den stora utmaningen på detta område är därför att bryta upp de offentliga monopolorganisationerna och släppa in konkurrerande arbetsgivare.

Enligt min mening kan rättvisa löner och bättre arbetsvillkor för de offentliganställda uppnås genom att bryta den offentliga sektorns monopolställning och släppa in konkurrerande arbetsgivare inom viktiga tjänsteområden. Samtidigt måste lönediskrimineringsmål flyttas från Arbetsdomstolen till allmän domstol för att lönediskrimineringen lättare skall kunna bekämpas. Tillsammans med Folkpartiets arbetstidsreformer och familjepolitiska reformer kommer detta att stärka kvinnors position på arbetsmarknaden.

2. Skatt på valutatransaktioner – punkt 3 (kd)

av Mats Odell (kd) och Per Landgren (kd).

Vi anser att den debatt som förslaget om en omsättningsskatt på den internationella valutahandeln, den s.k. Tobinskatten, orsakat är viktig och välkommen. Debatten sätter fingret på många människors oro över en alltmer snabbväxande och gränsöverskridande ekonomi. Dessutom har debatten uppmärksammat behovet av ökade resurser till det internationella utvecklingssamarbetet.

Den globaliserade världsekonomin och det ökade handelsutbytet frigör en enorm tillväxtpotential. Men alla länder hinner inte med. Ökande klyftor mellan länder och regioner är för många den mest iögonfallande och skrämmande konsekvensen av globaliseringen. Med globaliseringen bör följa ett växande ansvar för den rika världen att stödja en verkligt global utveckling och en rättvis handel. Det kräver bl.a. ökade resurser för utvecklingssamarbete samt en ökad handlingskraft för FN och liknande organisationer, som i dag brottas med allvarliga problem såväl administrativt som finansiellt.

Dessa resurser bör dock uppbibras genom nationella skattebaser, i stället för att det skapas en ny, överstatlig, skattestruktur med oöverblickbara administrativa och ekonomiska konsekvenser. Så gott som samtliga vederhäftiga utvärderingar och analyser av Tobinskatten visar att kostnaderna för att införa skatten skulle bli mycket höga, i form av t.ex. stora effektivitetsförluster på marknaderna, stigande kostnader för kapital och en minskad tillgång på investeringskapital för t.ex. utvecklingsländerna. Flera analyser pekar dessutom på att en Tobinskatt med stor sannolikhet skulle öka instabiliteten och volatiliteten i det internationella finansiella systemet genom stigande transaktionskostnader och därmed också ökade kostnader för olika aktörer att hantera och sprida risker i verksamheten. För att skatten skall bli effektiv krävs dessutom att i princip alla jordens länder inför skatten; annars flyttar bara valutahandeln till de länder eller områden som inte inför skatten. I dagsläget finns emellertid inget intresse hos vare sig de nationella regeringarna eller de nationella parlamenten att införa en Tobinskatt. I stället är motståndet relativt kompakt. Det fåtal länder – USA, Storbritannien, Japan, Singapore, Hongkong, Schweiz, Frankrike och Tyskland – som svarar för runt 80 % av den internationella valutahandeln har klart uttryckt sitt ogillande av Tobinskatten. Enligt många

bedömare är också de beräkningar av intäkterna från en eventuell Tobinskatt som ofta används i både den internationella och svenska debatten kraftigt överdrivna och osäkra eftersom ingen vet hur omsättningen, dvs. skattebasen, utvecklas om Tobinskatten införs.

Vi anser därför att det är mer realistiskt att sträva efter ett ökat och effektivare bistånd såväl i Sverige som i Europeiska unionen samt att påverka den internationella biståndsviljan positivt. Även skuldavskrivningar utgör en viktig åtgärd för en rättvisare global ekonomi.

Bistånd i sig kan dock inte skapa långsiktig tillväxt i u-länderna. För att lyfta sig själva ur fattigdomen måste u-länderna integreras i världsekonomin. Frihandel utgör därför grunden för global utveckling. Väl fungerande finans- och valutamarknader är därmed en förutsättning för utveckling. Det är genom finans- och valutatransaktionerna som kapital kan frigöras för investeringar också i fattiga länder. Kapitalflöden i sig är inget negativt. Anklagelser mot de internationella kapitalflödena är därför överdrivna och ibland direkt missvisande.

Samtidigt står det klart att dåligt reglerade och kontrollerade finans- och valutamarknader åstadkommit enorma problem både för enskilda länder och för världsekonomin i stort. Spekulation och irrationellt beteende kan dock motverkas på andra sätt än genom att införa en Tobinskatt. Framför allt krävs bättre regelverk och normer för bankers agerande på finans- och valutamarknader. Utvecklingsländerna behöver olika typer av stöd i uppbyggnaden av sådana regelverk. Grundläggande för att förebygga finans- och valutakriser är dessutom att länderna bedriver en sund makroekonomisk politik med för dem lämpliga växelkursregimer. Även här kan det internationella samfundet och de rika länderna bidra med råd och stöd.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Fi203 av Per Bill (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundregeln för all statlig personal skall vara att medarbetare bär betalningsansvar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla undantag från huvudregeln skall motiveras individuellt och att dessa motiveringar skall vara offentliga.

2001/02:Fi221 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Tobinskatten är ett handelshinder för pengar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tanken på en ny och global beskattningsnivå bör avvisas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det inte finns någon global beslutsinstans som är myndig eller är lämplig att fatta beslut om, administrera eller upprätthålla Tobinskatten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det inte finns någon global instans som är lämplig eller myndig att besluta om användningen av eventuella intäkter från en Tobinskatt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att de ökade kostnader och risker för internationella investerare som en Tobinskatt skulle föra med sig drabbar investeringar i utvecklingsländerna hårdast.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om de negativa effekterna av en Tobinskatt på utvecklingsländernas ekonomier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Tobinskatten och EG-rätten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Tobinskattens demokratiska problem.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Tobinskatten leder till att valutahandel flyttar till skatteparadis.

2001/02:Fi225 av Per-Richard Molén m.fl. (m):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en detaljerad beräkning av hur den framtida kapitalkostnaden för upplånade infrastrukturprojekt skall finansieras.

2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i IMF skall verka för en kod för transparenta och öppna finansmarknader.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en s.k. Tobinskatt, en slags tull på kapitalrörelser till utländer, med kraft bör motarbetas.

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen redovisar hur man skall öka kvinnorepresentationen bland myndighetschefer och ambassadörer, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:A212 av Agne Hansson m.fl. (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om en lönerevision i den statliga verksamheten i syfte att utjämna löneskillnader mellan likvärdigt arbete.

2001/02:A228 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

16. Riksdagen begär att regeringen utreder effekterna av arbetsplanen för jämställdhet inom den offentliga förvaltningen.

2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att de offentliga arbetsgivarna måste föregå med gott exempel när det gäller rättvisa löner, flexibla arbetstider och inställning till familjeansvar och föräldraledighet.

Motion som väckts med anledning av proposition 2001/02:100

2001/02:Fi41 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare insatser för att förbättra jämställdheten; behovet av att stärka gravida kvinnors och föräldrars ställning på arbetsmarknaden och råda bot på lönediskrimineringen.